

פעילות הסניף הישראלי בשנת 2001

סניף ישראל, שהוקם בשנת 1964, הוא אחד הסניפים הוותיקים בתנועה הבינלאומית. בשנים האחרונות מצוי הסניף בתנופת התרחבות וכיום נמנים עם חברי הסניף אנשים המייצגים חתך רחב של האוכלוסייה בארץ.

האירועים הפוליטיים והמדיניים באזורנו, משפיעים השפעה ניכרת ועמוקה על פעילות הסניף. אינתיפאדת אל-אקצה והכרזת התנועה הבינלאומית על ישראל והרשות הפלשתינאית כאזור משבר, ובנוסף, אירועי התקפת הטרור של ספטמבר 2001, בארצות הברית, נותנים אותותיהם על פעילות התנועה כולה, ובוודאי על סדר היום של הסניף הישראלי.

כחלק ממערכת החירום על ישראל, השטחים והרשות הפלשתינאית, הגיעה לארץ בראש משלחת המזכ"לית הנכנסת של אמנסטי, איירין קאן, אשר קיימה פגישות וביקורים של סולידריות ותמיכה בנפגעי הפרות זכויות האדם באזורנו, יהודים וערבים, נפגשה עם חברי אמנסטי, פעילי זכויות אדם, אישי ציבור ותקשורת. היא ביקרה פצועים במרכז הרפואי שיבא בתל השומר ונועדה עם משפחות שכולות. גם הסניף נערך לפעילות מיוחדת והוכנה תוכנית פעולה סביב משבר זכויות האדם.

אמנסטי אינטרנשיונל הוציא לאזור 12 משלחות מחקר מאז תחילת המשבר בספטמבר 2000 וכ- 100 פרסומים, הודעות לעיתונות ודוחות.

יחד עם זאת, אנו מוסיפים לקיים פעילות שוטפת, במסגרתה פועלים חברי הסניף בכמה אפיקים:

קבוצות מקומיות

במסגרת הסניף פועלות קבוצות מקומיות המטפלות בהפרות זכויות האדם ברחבי העולם. חברי הקבוצות פועלים לשחרור אסירי מצפון, בעיקר באמצעות יצירת קשר עם נציגי המדינות שבהן מוחזקים האסירים, ובפנייה לתקשורת ולדעת הקהל המקומית והבינלאומית. כמו כן מקיימות הקבוצות, כשיש בידן לעשות זאת, קשר ישיר של תמיכה וסיוע עם אסירים ובני משפחותיהם.

רשתות נושאות ומקצועיות

בארץ פועלות רשתות נושאות ומקצועיות: משפטנים, בעלי מקצועות רפואיים (רופאים, אחיות, פסיכולוגים וכדומה); רשת לטיפול בהפרות זכויות אדם על רקע זהות מינית הומו-לסבית, רשת אנשי חינוך; וכן רשתות המתמחות במדינות, כגון סין, מיאנמר, ואמריקה הלטינית. אלה קבוצות על-אזוריות והן מטפלות בנושאים הקשורים בתחום ההתמחות של חבריהן.

רשת הפליטים של הסניף שהחלה פעילותה במתן סיוע משפטי למבקשי מקלט ופליטים בכל הקשור למגעייהם עם רשויות המדינה והאו"ם מסיימת שנת פעילות זו בסיומם המוצלח של שני מקרים אשר היו בטיפול. שני מבקשי מקלט זכו למקלט ואפשרות להגר למדינה שלישית (כל אחד למדינה אחרת) – וחייהם ניצלו לאחר תקופה ארוכה של פחד וחוסר ודאות.

רשת אמריקה הלטינית פעלה השנה בנושא עינויים בפרו לקראת מערכת הבחירות הנשיאותית. כמו כן, מפרסמת מאמר בנושא זכויות אדם באמריקה הלטינית, מדי שבועיים, בעיתון דובר הספרדית "אורורה" המתפרסם בישראל.

בימים אלה נפתחת מערכה עולמית אשר תמשך למעלה משנה נגד חסינות של מפירי זכויות אדם והפרת זכויות אדם בצ'ילה בזמן המשטר הצבאי. פרטים על כך ניתן

למצוא באתר האינטרנט: www.amnesty.org.il.

הרשת ההומו-לסבית קיימה פעילות ענפה במסגרת מערכת העינויים, יחד עם 'הבית הפתוח' בירושלים, כגון הקמת דוכן מידע והחתמה על עצומה הקוראת למיגור האפליה והעינויים על רקע זהות מינית מצידה של המשטרה באקוודור. רשת מיאנמר (בורמה) של הסניף פועלת למען שני אסירים בורמזים - אסיר המצפון Dr. Than Aung שנמצא בכלא מאז 1998 והאסיר הפוליטי U Tin Htun שמצבו הבריאותי בכי רע. הרשת יזמה משלוח גלויות מיוחד ביום העצמאות הבורמזי. בארגון הוחלט להגביר את המאמץ למען זכויות האדם ושחרור האסירים הפוליטיים וזאת בעקבות סימנים שהלחץ הבין לאומי מתחיל להשפיע על השלטון. בימים אלו התבשרנו על שחרורה של כלת פרס נובל לשלום אונג סאן סו צ'י. רשת סין של הסניף פועלת במתכונת של פעילות מתמשכת הכוללת כתיבת מכתבים, החתמה על עצומות, פרסום כתבות בעיתונות ועוד. השנה התמקדה הרשת בהפעלת לחץ לקראת ההכרעה על אירוח המשחקים האולימפיים.

פעילות בקהילה

דוגמה לפעילות של קבוצות אמנסטי אינטרנשיונל היא פעילות קבוצת חיפה אשר ארגנה ביום זכויות האדם הבינלאומי, 10 בדצמבר 2001, רב שיח ותערוכת תמונות שנושאן זכויות אדם. פעילות אחרת היא של רשת הנשים של הסניף אשר לקחה חלק באירוע בנושא FGM, הטלת מומים באיברי המין של נשים, כחלק מסרט ישראלי חדש העוסק בתופעה.

מערכות

כאמור, המציאות הישראלית כמו גם הבינלאומית, הכתיבה התמקדות בפעילויות במצבי משבר, הן בהקשר של משבר זכויות האדם באזורנו והן בהקשר של התקפת ה-11 בספטמבר בארצות הברית, והשלכותיה בדמות 'מלחמה נגד הטרור'.

המערכה נגד עינויים

ערכת העינויים נמשכת זו השנה השנייה, מאז פתיחתה באוקטובר 2000, תחת הכותרת: "עשו צעד לביעור העינויים". במסגרת המערכה פורסמו שבעה דוחות: דוח כללי על עינויים, ילדים ועינויים, נשים ועינויים, זהות מינית ועינויים, סחר בכלי נשק למטרות עינויים, גזענות ועינויים וחסינות מפני העמדה לדין ועינויים. סביב פרסומו כל דוח נעשתה עבודתה תקשורתית והסברתית. עם פרסומו של דוח זהות מינית ועינויים, השתתף הסניף במפגש ייחודי בסוגו עם הומוסקסואליים ישראלים פלשתינאים, בשפה הערבית. עבודה תקשורתית רבה יותר נעשתה סביב פרסום הדוח גזענות ועינויים, על רקע ועידת דרבן אשר הייתה בתכנית העבודה של אמנסטי אינטרנשיונל כחלק ממערכת העינויים. הדוח שפורסם בחודש יולי 2001 לקראת הועידה סקר את הקשר בין אפליה ועיוות של מערכות צדק ומשפט במרבית מדינות העולם על רקע של גזענות ושנאת זרים. הארגון נערך לוועידה תוך ניסיון להתריע על הכיוונים הפוליטיים אליהם נגררו דיוני הועידה והארגונים הלא ממשלתיים. כמובן שעם פתיחת הועידה היה הסניף "בכוננות" ובקשר עם משלחת אמנסטי אינטרנשיונל בדרבן. עדכונים יצאו בזמן אמת לאתר הסניף ולתקשורת.

מערכת זמן משבר/חירום : משבר ה-11 בספטמבר

לאחר אירועי ה-11 בספטמבר בארצות הברית הופעלה מערכת חירום. כתוצאה מכך היה על אמנסטי אינטרנשיונל להיערך בכל רמות הפעילות להתמודדות עם הפרות זכויות אדם בהקשר של "מלחמה בטרור". פעילות מרובה בתחום זה התקיימה ומתקיימת סביב הקרבות באפגניסטן, מעצרים של "זרים" וחשודים בפעילות טרור, הליכי הענקת מקלט מדיני לפליטים ברחבי העולם כולו, חקיקה

המפרה בבוטות עקרונית זכויות אדם ובעת כתיבת שורות אלו תנאי המעצר של "חשודים בטרור" שנלקחו על-ידי כוחות ארה"ב מאפגניסטן וכלואים המחנה X-Ray בגואנטנמו בקובה. יכולתו של הסניף להשתתף בפעילויות נגזרת מן הנושא וממעורבות מדינת ישראל בתחומים השונים.

רשת "הפעולה הדחופה"

רשת "הפעולה הדחופה" היא רשת כלל-עולמית של חברים, המגיבה מיידית, בהתקבל מידע על הפרה חמורה של זכויות האדם הכרוכה בסכנת חיים. רשת זו היא כלי בעל חשיבות עליונה בפעילותו של אמנסטי אינטרנשיונל. חברי הרשת פועלים במהירות באמצעות משלוח מכתבים, פקסים וטלקסים לרשויות המעורבות בהפרה זו, ומפעילים עליהן לחץ שאינו מאפשר את חיסול הקורבן, את עינויו או את "העלמתו". ידיעתם של ממשלות וארגונים כמו-ממשלתיים, כי מעשיהם החמורים חשופים לעין הקהל העולמית, משמשת במקרים רבים גורם ממתן בהתנהגותם ומצילה את חייהם של הקורבנות. סטטיסטיקה:

בשנת 2001 גדל מספר החברים מ-137 ל-180. מספר הפניות בשנה זו היה 811 גידול של 0.5% ביחס לשנה שקדמה לה, מתוכן 41% היו מקרים חדשים, 38% מידע נוסף, ולרוב גם בקשה לפעולה נוספת, בנוגע למקרים שבטיפול, 10% היו מקרים חדשים דחופים במיוחד והשאר (11%) מידע נוסף בנוגע למקרים דחופים במיוחד. 9% מהפניות דיווחו על סיום הטיפול (של הרשת) במקרה, חלקן (1% ממספר הפניות הכללי) הודיעו על השהיית המקרה עקב שינוי נסיבות, כ-3% מהמספר הכללי, דיווחו על מוות, ואילו 5% בישרו על סיום טוב יחסית. כל פניה נשלחת לכ-9 חברים ברשת הישראלית, ופניות המספקות מידע נוסף לגבי מקרה נשלחות לפעילים אשר קיבלו את הפניה המקורית באותו מקרה.

עבודה עם קהילת ארגוני זכויות אדם

שיתוף הפעולה עם ארגוני זכויות אדם ואזרח אחרים המשיך השנה בתחומים רבים. שנת הפעילות נפתחה במפגש של ארגוני זכויות אדם עם פייר סאנה, המזכ"ל היוצא של אמנסטי באירוח הקרן החדשה לישראל. במהלך ביקורי אורחים מחו"ל התקיימו מפגשים וביקורים של ארגוני זכויות אדם אחרים. כמו כן, התקיים שיתוף הפעולה בין אם במסגרת פעילות עם קואליציות לקידום נושאים ספציפיים כגון הקואליציה לקידום אמנת זכויות הילד, הקואליציה נגד סחר בנשים, הקמת בי"ד בינלאומי לפשעי מלחמה ובין אם במסגרת שיתופי פעולה חד פעמיים דוגמת שילוב ארגונים ביום עיון שאורגן בנושא העינויים (הועד הציבורי נגד עינויים, אגודת ידידי טיבט בישראל).

שנת הפעילות נחתמה בביקורה של המזכ"לית הנכנסת של אמנסטי בארץ ובשטחים אשר כלל מפגש להבעת סולידריות, תמיכה ושיתוף פעולה עם ארגוני זכויות האדם באזורנו.

חינוך והסברה

חינוך למודעות לזכויות האדם והסברה הם הנושאים העיקריים שבהם יש לסניפי אמנסטי אינטרנשיונל היתר לפעול בתוך מדינתם. במסגרת מדיניות התנועה הבינלאומית, שקבעה עדיפות לנושא החינוך כמטרה אסטרטגית ארוכת טווח, פועל הסניף להטמעת עקרונות אלה בקרב כל חלקי האוכלוסייה במדינה. פעילות זו בנושא חינוך לזכויות האדם מתקיימת בכמה מישורים, בעזרת צוות מקצועי שמפעיל הסניף זה שנים מספר.

אירועי הטרור שהתרחשו בשנה האחרונה באזורנו כמו גם בעולם כולו, השפיעו על מערך פעילות החינוך של הסניף. רוב הנושאים שבהם עסקנו השנה נגעו לקשר שבין טרור לבין זכויות אדם וכן לזכויות ילדים בעולם, בזמן התרחשותם של קונפליקטים צבאיים. בתי ספר רבים בחרו לציין את יום זכויות האדם הבינלאומי בהרצאות ואירועים ציבוריים וכן בקיומם של ימי עיון מרוכזים במהלכם נחשפו התלמידים למפגשים עם נציגים מארגוני זכויות אדם שונים הפעילים בישראל. מעגל ההרצאות של הסניף הורחב בבתי ספר יסודיים ותיכונים בכל רחבי הארץ. תוכנית חינוכית חדשה שהושקה השנה כוללת מפגשים עם קהלים לקויי שמיעה, בנושאי זכויות האדם. כמו כן, נערכו הכשרות מורים וסדנאות בנושא זכויות האדם במסגרות המקיימות השתלמויות מורים. כחלק מן הגישה הרב תרבותית שהתפתחה בסניף, הועברו סדנאות לאוכלוסיות מגוונות בשפות מוצאן: עברית, ערבית, רוסית ואנגלית.

הסניף פועל מזה מספר שנים במסגרות חינוך פורמליות ובלתי פורמליות באישורו של משרד החינוך.

פעילות פורה במיוחד היא פעילות "רשת פעולה דחופה לצעירים". במסגרת הפרויקט נחשפים בני נוער וילדים לנושא זכויות האדם, בד בבד עם שילובם בפעילות אקטיבית למניעת הפרת זכויות. מדי חודש בחודשו, מטפלים בתי הספר המשתתפים בפרויקט במקרה אחד של הפרת זכויות של ילדים או בני נוער ברחבי העולם, הדורש תגובה מיידית. הילדים פותחים במערכה וכותבים מכתבים לגורמים הרלוונטיים (שגריר, ראש ממשלה) במדינה שבה מתרחשות הפרות הזכויות. אם מצויות בידיהם כתובתם של הילדים עצמם, או של בני משפחותיהם, נשלחים אליהם ישירות מכתבים או גלויות.

התוכנית זוכה להצלחה בישראל ובעולם כולו. כיום מנויים ברשת למעלה מ-12,000 ילדים ובני נוער בארץ, בכיתות ה'-י"ב, הכותבים מכתבים מדי חודש באנגלית ובעברית (בקרוב גם בערבית ובצרפתית). עשרות-אלפי ילדים כותבים ברשת ברחבי העולם כולו. בשל האקטיביות הכרוכה בה, גדלה מעורבותם של הילדים והלמידה מוטמעת בעשייה. הצלחת הפעילות מתבטאת בהצלחת חיי אדם, ופעמים רבות אף נשלחות תשובות ישירות, לבית הספר או לתלמידים, המגבירות את המוטיבציה, את העניין ואת ההבנה בקרב הילדים כאזרחים פעילים במאבק למען זכויות האדם. שיתוף פעולה עשיר ומיוחד נרקם השנה בין פרויקט החינוך של הסניף ובין מחלקת החינוך היסודי בעיריית חולון, במהלכו נחשפו התלמידים במהלך שנת הלימודים לפעילות שהתמקדה ב"זכויות ילדים בעולם". שיאה של התוכנית צוין באירוע רב משתתפים תחת הכותרת "ילדי חולון למען ילדי סיירה ליאון", שנערך כחלק מאירועי היילדיאדה שמקיימת העיר חולון מדי שנה. לקראת אירוע זה למדו תלמידי בתי הספר היסודיים בעיר על תופעת "ילדים חיילים" בסיירה ליאון ועל שיקומם הקשה והממושך של ילדים אלו לאחר הזוועות שחוו בזמן המלחמה.

מטרת הפעילות הייתה כתיבת מכתבים ו/או איור גלויות עידודי במטרה להביע סולידריות עם הילדים המשתקמים מן הזוועות של מלחמת האזרחים שהתרחשה במדינתם ב-8 השנים האחרונות. חלקו ההומניטרי של המבצע כלל איסוף ציוד לימודי לילדים החיים במחנות השיקום כיום, בניסיון ליישם את הזכות לחינוך כאבן ייסוד בבניית החברה בסיירה ליאון ובסיוע בשיקומה.

מאמציהם של הילדים נשאו פרי, ומכולה של 20 רגל יצאה בדרכה למערב אפריקה. המכתבים ואביזרי הלימוד חולקו לנזקקים ואנו מצפים בימים אלה למכתביהם של הילדים המשתקמים בסיירה ליאון. פעילות זו מהווה דוגמה ליכולתם של ילדים לפעול למען ילדים בעולם, תוך מעורבותם האקטיבית לשמירה על זכויות האדם. העשייה למען האחר מפתחת בקרב הילדים ערכים כגון נתינה לקהילה המקומית כמו גם לקהילה הבינלאומית, אחריות כלפי הכלל, כבוד הדדי, אכפתיות, סובלנות ועוד. מעבר להשקעה מזמנם וממרחם של הילדים, נהנו כולם וחוו את חווית הנתינה ותחושת הגאווה בפעילות להגנה ולשמירה על זכויות האדם בעולם.

שנת 2001 הייתה שנה ברוכת פעילות, וכמו בכל שנה אנו מקווים להעצימה, לייעלה ולהגבירה לקראת השנה הבאה.